

UČENJE, UČNA, PSIHO-SOCIALNA IN DRUGE OBLIKE MEDSEBOJNE POMOČI MED ČLANI ŠTUDIJSKEGA KROŽKA NA UNIVERZI ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Raziskava v mreži Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Ljubljana, 2015

Alenka Gabriela Čeh

Raziskavo je sofinanciralo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

1. UVOD

Učenje in izobraževanje sta stalnici našega življenja. Učimo in izobražujemo se v vseh starostnih in življenjskih obdobjih, na različne načine, v različnih okoliščinah, spoznavamo različne vsebine, za različne potrebe: pri delu, v osebem življenju ali v družbenem življenju. Odrasli se ne izobražujejo le za potrebe dela, temveč se izobražujejo in učijo tudi za osebni razvoj, bolj kakovostno preživljanje prostega časa in družbeno delovanje (Vilič Klenovšek 2002, str. 10-11). Zlasti v tretjem življenjskem obdobju se odrasli odločajo predvsem za izobraževanje za osebni razvoj in za preprečevanje socialne izključenosti. Ena od oblik izobraževanja odraslih so študijski krožki. V tej obliki poteka tudi izobraževanje na univerzi za tretje življenjsko obdobje. Obiskovanje študijskih krožkov za večino posameznikov ni zgolj pridobivanje novih znanj ampak velikokrat preraste v nekaj več, starejši v študijskem krožku postanejo prijatelji, razširi se krog socialne mreže posameznika. Novo pridobljeno znanje posameznik uporabi zaboljšanje svojega življenja in življenja drugih. V raziskavi *Učenje, učna, psiho-socialna in druge oblike medsebojne pomoči med člani študijskega krožka na Univerzi za tretje življenjsko obdobje* se osredotočamo na počutje in socialno interakcijo med člani študijskega krožka na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje.

Z raziskavo smo želeli odkriti, kako obiskovanje študijskih krožkov boljša posameznikovo življenje in kaj skupina posamezniku nudi. Rezultate raziskave lahko impliciramo na področje izobraževanja starejših, ki, kot vemo in kot potrjujejo tudi rezultati naše raziskave, ni zgolj pridobivanje novega znanja, marveč tudi sprememba na osebni ravni.

2. SPREMEMBE V DRUŽBI

Družba je živ organizem, ki se spreminja in njeno spreminjanje vpliva na življenje posameznikov, na njihove potrebe, navade, socialne interakcije, preživljanje prostega časa ... V Sloveniji prehajamo v tako imenovano dolgoživo družbo, priča smo staranju družbe, saj število starejših narašča, število mladih pa upada.

Dandanes je staranje prebivalstva eden najpomembnejših družbenih pojavov, saj prinaša nove možnosti sodelovanja starejših na gospodarskem, kulturnem in civilnem področju družbenega življenja. Staranje prebivalstva je posledica manjše umrljivosti, daljše pričakovane življenjske dobe ob rojstvu, priseljevanja iz manj razvitih držav, upada rodnosti in izboljšanja življenjskih in zdravstvenih razmer (prim. Hojnik Zupanc 1986, Šircelj 2009, Starejše prebivalstvo v Sloveniji 2011). Staranje prebivalstva je proces, ki že poteka. Evropske projekcije kažejo, da se število prebivalcev Evrope do leta 2060 ne bo povečalo, povečalo pa se bo število starejših v populaciji. V letu 2008 je bilo starejših nad 65 let 17 %, leta 2060 naj bi jih bilo 30 % (Findeisen 2012, str 12). Starejši tako postajajo vedno večja družbena skupina, ki ima svoje značilnosti in potrebe.

3. TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Čeprav menimo, da dobro vemo, kaj je starost in kdaj nastopi tretje življenjsko obdobje, pravi Pečjak (1998, str. 9), so merila vse prej kot enotna. Koledarski mejniki, kot so npr. 50, 60 ali 65 let, so dogovorjeni iz praktičnih razlogov, na primer za določanje upokojitve. Za upokojitev tako velja, da je nekakšen mejnik, ko se začne starost v ožjem pomenu besede.

V tretjem življenjskem obdobju se družbene vloge večinoma zelo spremenijo - nekatere starejši opustijo, spet druge morajo sprejeti na novo. Na videz se sicer zdi, da po vstopu v tretje življenjsko obdobje starejši ostanejo brez družbenih vlog. Do upokojitve gradijo osebno in družbeno vrednost z organiziranim plačanim delom; po upokojitvi pa načelno lahko izbirajo: lahko nadaljujejo plačano delo, a ga navadno ne opravljajo osem ur dnevno; lahko poiščejo drugačno delo, ustvarijo novo delovno mesto in vstopijo na »drugo poklicno pot«, lahko se posvetijo konjičkom in izobraževanju (Knežević, 2007). Zelo pomembno je, kako se posameznik spoprijema z novimi situacijami v tem obdobju. Nekateri lahko ta prehod preživijo brez večjih težav, mnogi pa potrebujejo kar nekaj časa, da spet najdejo same sebe in življenje postavijo nazaj v tirnice. Pomembna je kakovost življenja. Pojem kakovost življenja v starosti je s staranjem prebivalstva vedno bolj aktualen. Pri kakovosti življenja v starosti se poudarja predvsem samostojno in polno življenje starejših npr. da starejši ostane aktiven znotraj skupnosti. Pri tem igra pomembno vlogo vpetost v omrežja socialne opore (Hlebec 2006).

4. SOCIALNE MREŽE

Človek je socialno bitje, v socialne mreže je vpet skozi vse svoje življenje. Preko socialnih mrež zadovoljuje potrebe. Omrežja socialne opore ali osebna omrežja nudijo posamezniku različne vrste neformalne pomoči in opore (Kump in Jelenc v Štefanc 2006).

Socialna opora poudarja pomen socialnih vlog. Pravi občutek pripadnosti se pogosto razume kot ena temeljnih značilnosti socialne opore. Socialne vloge dajejo občutek nadzora nad stvarmi. Omrežja socialne opore so torej vir, na katerega se posameznik lahko opre – to so družinski člani, prijatelji, sosedske vezi ... Raziskave kažejo, da so v Sloveniji najpomembnejša družinska omrežja starejših; po drugi strani ugotavljamo, da velikost socialnih mrež monotono pada s starostjo (Kump in Jelenc Krašovec v Štefanc 2006). Po upokojitvi se običajno starejši ne družijo več toliko s sodelavci, tudi morebitna smrt partnerja, odhod otrok od doma vplivajo na zmanjšanje socialnih vezi. Človekove temeljne psihosocialne potrebe pa ostanejo (potreba po varnosti, socialni pripadnosti, ljubezni, samopotrjevanju, spoštovanju).

Starejši lahko zgradijo nove socialne mreže tudi z vključevanjem v študijske krožke. V skupini se navežejo na mentorja in kolege v študijskem krožku ter si s tem povečajo socialno mrežo.

5. UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Univerza za tretje življenjsko obdobje je namenjena izobraževanju in razvoju starejših. Osnovno poslanstvo Univerze za tretje življenjsko obdobje je integracija starejših v skupnost. Njeno delovanje temelji na skupnem učenju, soodgovornosti in prostovoljnem delu slušateljev, mentorjev in sodelavcev univerze (Šantej 2009; str. 22). Prvi eksperimentalni izobraževalni program za starejše je leta 1984 v tedanjem Centru za tuje jezike razvila Dušana Findeisen. Prve programe je raziskovalno spremljala in si skupaj s svojimi prvimi šestimi študenti v sodelovanju s prof. dr. Ano Krajnc prizadevala za ustanovitev Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Leta 2015, 31 let kasneje, Univerzo za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani obiskuje več kot 3000 starejših študentov, ki obiskujejo 285 študijskih krožkov. V sklopu Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje deluje 50 univerz širom Slovenije. Te sežejo tudi v manjše kraje in tako bistveno zmanjšujejo neenakosti v dostopu starejših do izobraževanja (www.utzo.si).

Namen Univerze za tretje življenjsko obdobje je razvijati izobraževanje starejših za njihovo osebno rast, razumevanje lastnega položaja v družbi in dejavno delovanje v družbi v dobro vseh rodov. Slušatelji se izobražujejo v študijskih krožkih, kar pomeni, da so poleg mentorja tudi slušatelji sami s svojimi izkušnjami, odkrivanjem, znanjem in kulturo vir učenja skupine (Šantej 2009, str. 23).

6. RAZISKAVA

6.1 Raziskovalni problem

V raziskavi smo se osredotočili na učenje, psiho-socialne ter druge medsebojne oblike pomoči med člani študijskega krožka na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Zanimalo nas je, zakaj so se starejši odločili za obiskovanje Univerze za tretje življenjsko obdobje. Nadalje nas je zanimalo, ali so člani skupine zadovoljni z znanjem, ki jim ga Univerza nudi, z mentorjem ter s počutjem v skupini. Raziskali smo, kaj skupina nudi posamezniku na psihološkem, socialnem in funkcionalnem področju. Poleg tega smo študente povprašali tudi o tem, ali jim je obiskovanje Univerze za tretje življenjsko obdobje spremenilo življenje in če da, na kakšen način.

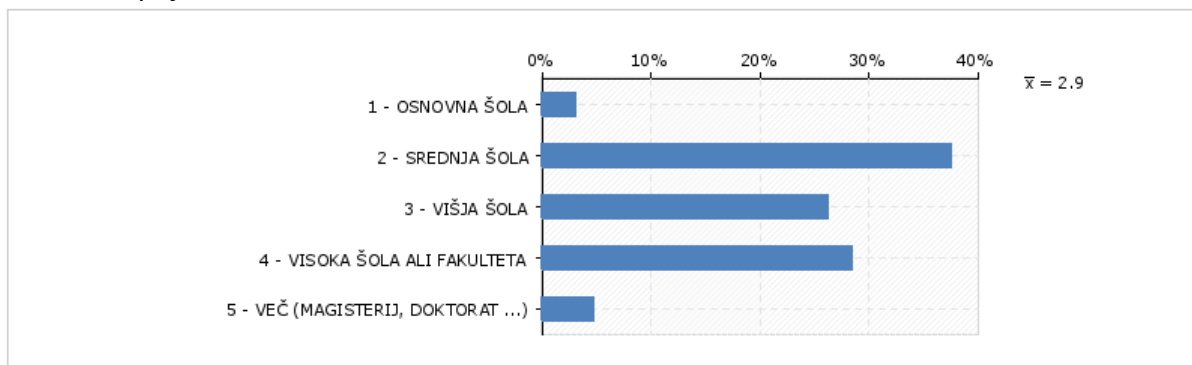
6.2 Opis vzorca

Vzorec je priložnostni. V raziskavo smo vključili starejše posameznike, ki obiskujejo študijske krožke na različnih Univerzah za tretje življenjsko obdobje v Sloveniji.

Raziskavo smo izvedli v mesecu maju 2015. V anketi je bilo zajetih 559 oseb z različnih univerz za tretje življenjsko obdobje v Sloveniji. Od tega je bilo 84 % žensk in 16 % moških. Povprečna starost je bila 66,6 let, najstarejši vprašani je imel 88 let.

3 % vseh vprašanih je imelo dokončano osnovno šolo, 38 % srednjo šolo, kar 59 % pa je imelo opravljeno več kot srednjo šolo (višja šola 26 %, visoka šola ali fakulteta 28 %, magisterij ali doktorat 5 %).

Graf 1: stopnja dokončane izobrazbe

6.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Uporabili smo anketni vprašalnik, ki so ga anketiranci izpolnjevali sami. Na UTŽO Ljubljana so bili vprašalniki razdeljeni osebno, vseh izpolnjenih je bilo 154 anketnih vprašalnikov. Na ostale Slovenske univerze smo vprašalnik poslali posameznim vodjem univerz po elektronski pošti, s prošnjo, da vprašalnik natisnejo in razdelijo med člane študijskih skupin. Vrnjenih je bilo 405 vprašalnikov. Skupaj smo torej prejeli izpolnjenih 559 vprašalnikov.

6.4. Raziskovalna vprašanja

1. Ali so slušatelji na Univerzi za tretje življenjsko obdobje usvojili veliko znanja?
2. Bi člani študijske skupine zamenjali skupino, če bi imeli možnost? Zakaj da ali ne?
3. Zakaj se slušatelji udeležujejo izobraževanja?
4. Ali mentor članom skupine nudi dovolj znanja?
5. Si člani skupine pomagajo med seboj pri učenju izven izobraževalnih srečanj? Na kakšen način in na katerih področjih si pomagajo?
6. Kaj skupina nudi posamezniku?
7. Lahko trdimo, da je obiskovanje študijskih krožkov spremenilo posameznikovo življenje? Če da, na kakšen način?

6.5. Raziskovalne hipoteze

Hipoteza 1: Starejši študentje so na Univerzi za tretje življenjsko obdobje usvojili veliko znanja.

Hipoteza 2: Večina študentov skupine ne bi zamenjala. Tisti, ki skupine ne bi zamenjali, so zadovoljni z mentorjem in s splošnim počutjem v skupini. Tisti posamezniki, ki bi skupino zamenjali, pa bi se za zamenjavo odločili zaradi prepočasnega usvajanja nove snovi.

Hipoteza 3: Večina se za obiskovanje Univerze za tretje življenjsko obdobje odloči zato, da pridobi novo znanje.

Hipoteza 4: Mentor nudi veliko znanja.

Hipoteza 5: Člani skupine si med seboj občasno pomagajo pri izmenjavi zapiskov in za poglobljanje učne snovi. Občasno tudi na drugih področjih.

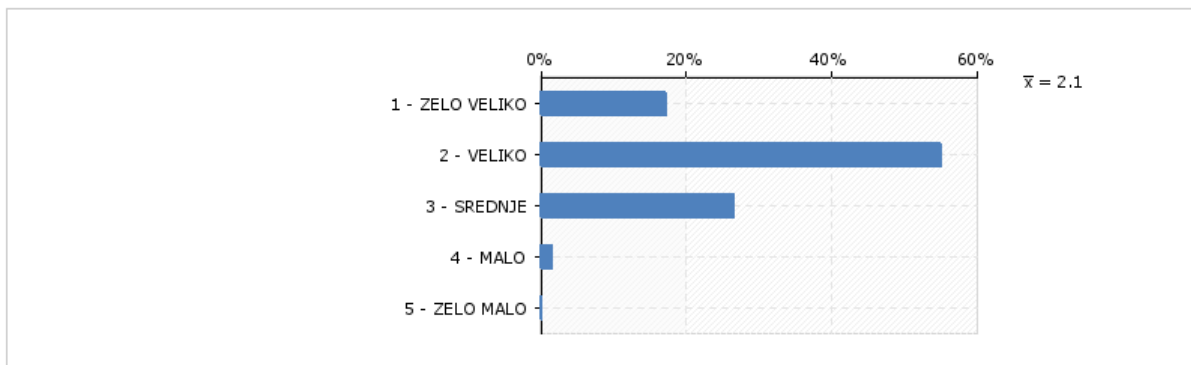
Hipoteza 6: Skupina posamezniku nudi spoštovanje, varnost, družbo, prijateljstvo, nudi dostop do pomembnih informacij in pomoč pri posameznih opravilih.

Hipoteza 7: Večini je obiskovanje študijskih krožkov vsaj nekoliko spremenilo življenje. Sprememba je na področju socialnih stikov, ki so se povečali z obiskom Univerze.

6.6. Analiza vprašalnika

Hipoteza 1: Starejši študentje so na Univerzi za tretje življenjsko obdobje usvojili veliko znanja.

Graf 2: Koliko, menite, ste se naučili na univerzi za tretje življenjsko obdobje?

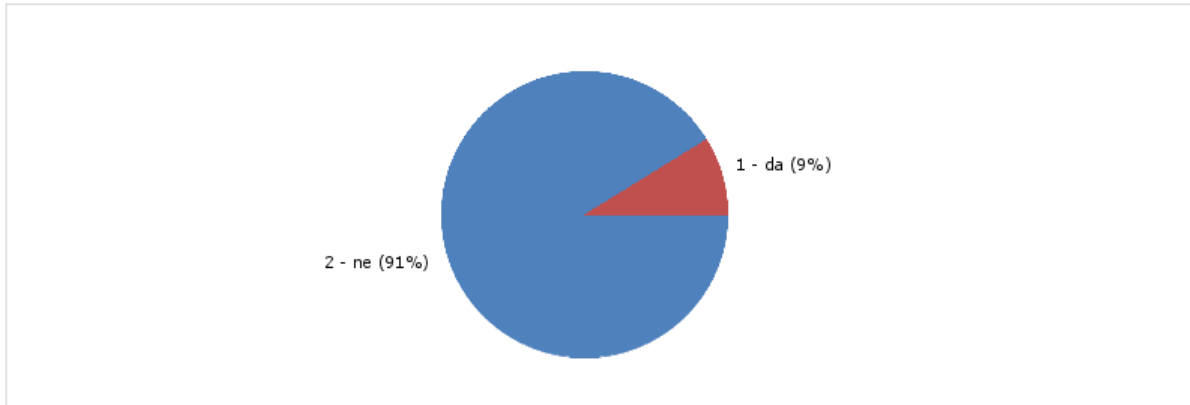

Pri vprašanju nas je zanimalo, koliko so se člani v študijski skupini naučili. Rezultati vprašalnika so pokazali, da 55 % vprašanih meni, da so se *veliko naučili*, da so se *zelo veliko naučili* jih meni 17 %. Odgovor, da se je *srednje veliko* naučilo jih je izbralo 26 %, da so se *malo naučili* pa jih meni zgolj 1 %. Nihče od vprašanih pa ne meni, da se je *zelo malo* naučil.

Odgovori kažejo, da člani študijskih skupin UTŽO v večini pridobijo veliko novega znanja. Iz tega lahko sklepamo, da je tako motivacija za učenje kot kvaliteta podajanja novega znanja mentorjev dobra.

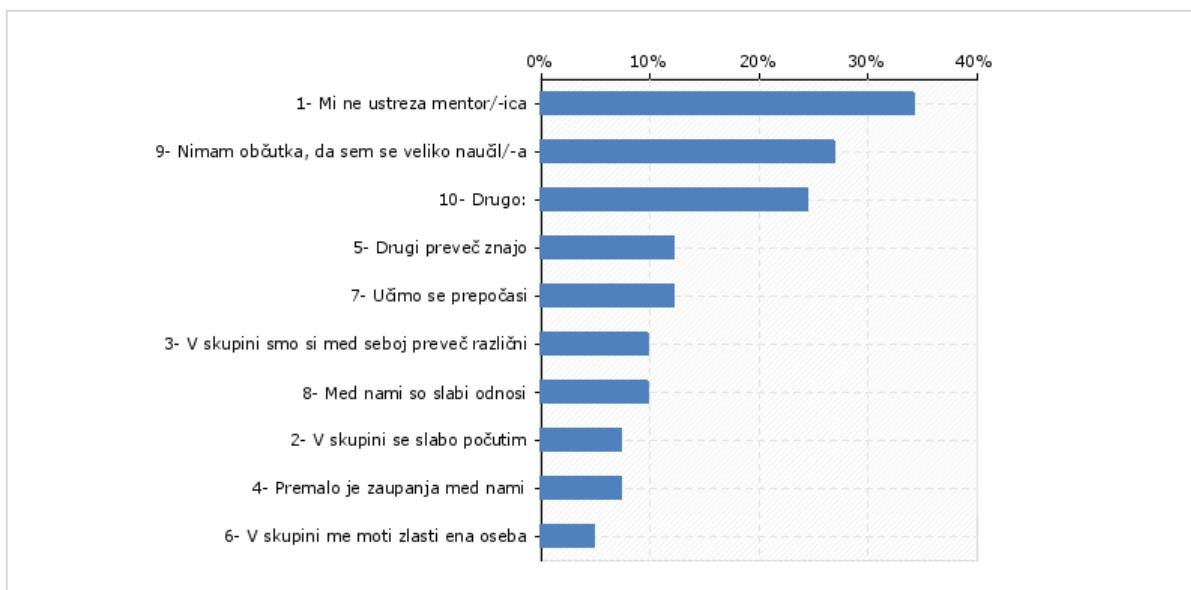
Hipoteza 2: Večina študentov skupine ne bi zamenjala. Tisti, ki skupine ne bi zamenjali, so zadovoljni z mentorjem in splošnim počutjem v skupini. Tisti posamezniki, ki bi skupino zamenjali, pa bi se za zamenjavo odločili zaradi prepočasnega usvajanja nove snovi.

Graf 3: Ali bi šli iz sedanje skupine v katero drugo, če bi imeli to možnost?

Večina vprašanih se za zamenjavo skupine ne bi odločila (91 %). Takih, ki so na vprašanje, ali bi želeli iz sedanje skupine preiti v katero drugo, če bi imeli to možnost, je bilo med vsemi vprašanimi 41, kar je 9 %

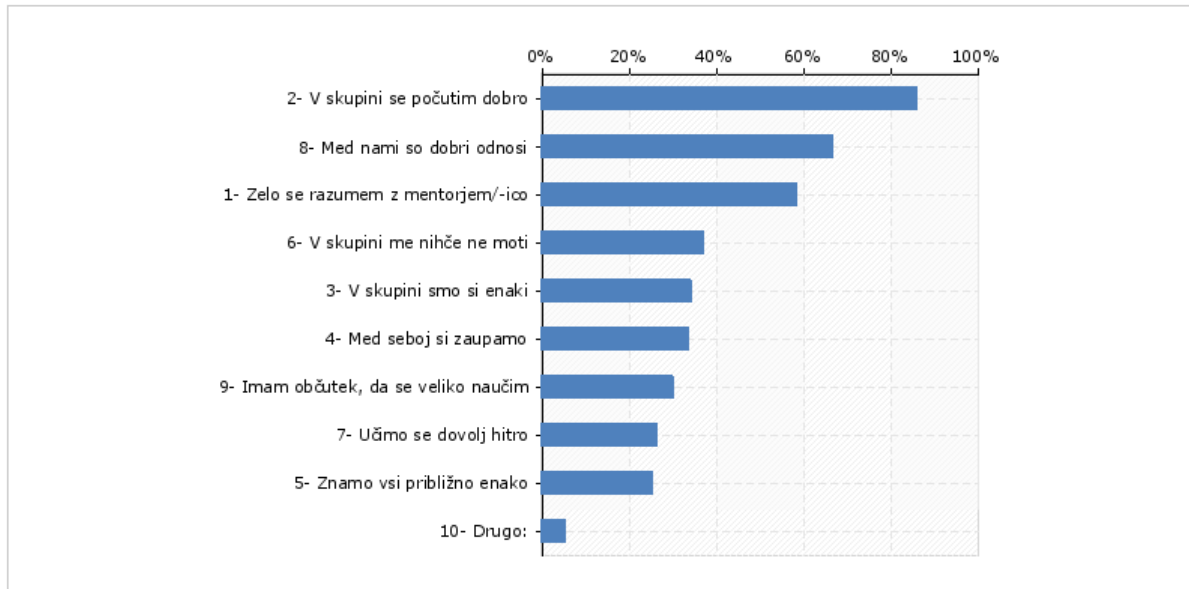
Graf 4: Razlog za željo po zamenjavi skupine

Večina bi se za zamenjavo skupine odločila zaradi *neustreznega mentorja* (teh je dobra tretjina). 27 % *nima občutka, da so se veliko naučili*. Ostali razlogi: pet oseb (ali 12 %) moti, da *drugi preveč znajo*. Tri osebe pravijo, da se *v skupini počutijo slabo*, 10 % jih meni, da so si *v skupini preveč različni*, ali pa, da je med njimi *premalo zaupanja*. 5 % jih *moti zlasti ena oseba*, pet vprašanih moti, da *se učijo prepočasi*. Odgovor *med nami so slabi odnosi* je izbralo 10 % vprašanih.

Pod *drugo* je svoje mnenje napisalo 10 oseb. Napisale se: spremembe so dobrodošle; zanimajo me tudi druge vede; razširjena tematika tudi izven države; želim še drugo znanje; zaradi spremembe; da se izpopolnim še drugje, če bi bilo potrebno; me zanima več stvari; spoznati še novo temo.

Graf 5: Zakaj skupine ne bi želeli zamenjati?

Na to vprašanje je odgovorilo 482 od 559 vprašanih. Pri vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Kar 414 vprašanih (86 %) je odgovorilo, da skupine ne bi želeli zamenjati, ker se v skupini počutijo dobro, sledi odgovor, da skupine ne bi zamenjali, zaradi *dobrih medsebojnih odnosov* (67 %).

Ostali odgovori:

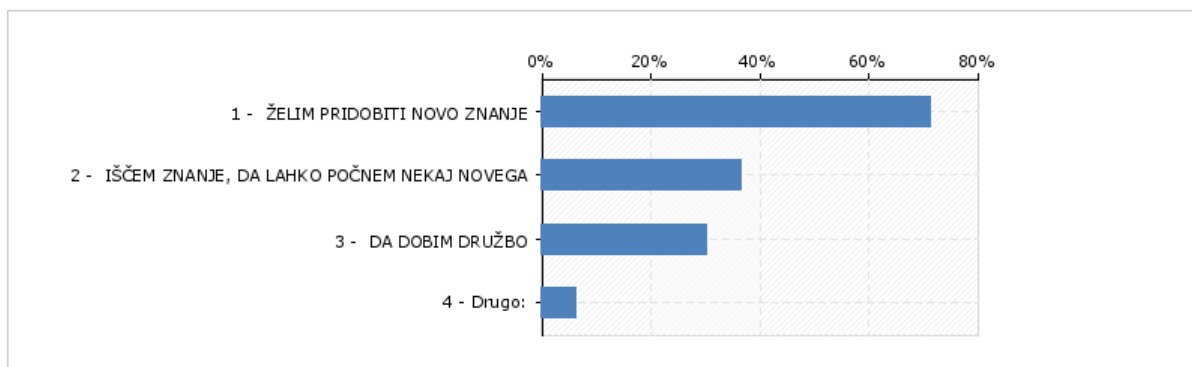
- zelo se razumem z mentorjem/ico 58 %;
- v skupini me nihče ne moti 37 %;
- v skupini smo si enaki 34 %;
- med seboj si zaupamo 33 %;
- imam občutek, da se veliko naučim 30 %;
- znamo vsi približno enako 25 %;
- učimo se dovolj hitro 26 %.

24 oseb je pod *drugo* napisalo: lahko odkrivam, razvijam svoje sposobnosti ter pridobljeno znanje uporabljam v vsakdanjem življenju; sodelujemo in si pomagamo; dobro razumevanje; za 4 osebe je razlog druženje, kjer je ena oseba napisala, da se družijo tudi izven skupine. Vprašanim je pomembno tudi dobro počutje, to so napisale 4 osebe (primer odgovora: mi polepša življenje) ter dobri medsebojni odnosi (prijateljevanje; enkratno smo se ujeli; uživamo; sinhronizirana skupina; med seboj se spodbujamo in podpiramo), kar je napisalo 5

oseb. Navdušenje nad mentorjem: pohvala mentorici (dva odgovora); program oblikujemo tudi sami s predlogi in razpravo. Podan je bil tudi predlog: želim si predavatelja, oz. učitelja, ki poučuje na način, da smo pri učenju aktivni in uporabljamo komunikacijo. Ena oseba je zapisala: nevsakdanje preživete ure, druga pa, da ima vsak svoje zanimanje in pole tega se je potrebno še samostojno izobraževati. En vprašani je zadovoljen z novim znanjem, ker pravi, da se uči tudi tisto, kar je kot gimnazijec »prešprical«.

Hipoteza 3: Večina se za obiskovanje Univerze za tretje življenjsko obdobje odloči zato, da pridobi novo znanje.

Graf 6: Zakaj se udeležujete izobraževanj?

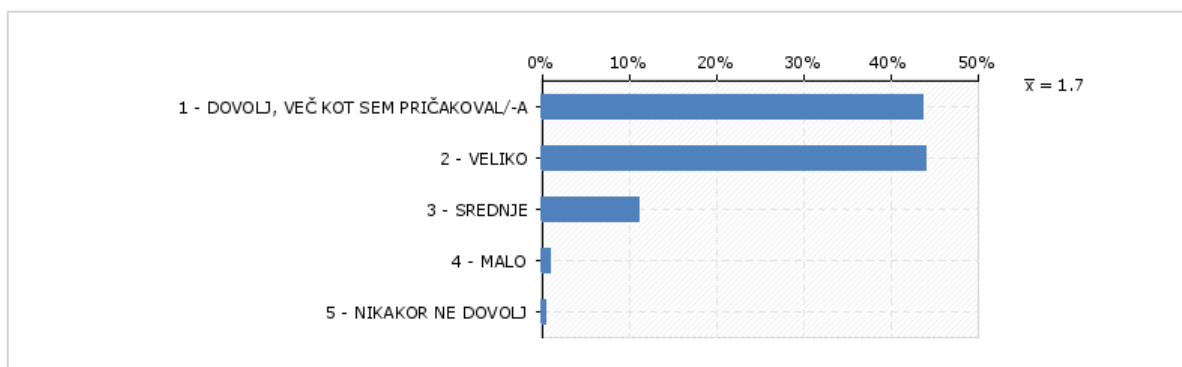

Večina vprašanih se izobraževanja udeležuje, ker *želi pridobiti novo znanje*, teh je 71 %. 36 % jih *išče znanje, s katerim lahko počne nekaj novega*, 30 % da zato, da *dobi družbo*.

34 oseb je pod *drugo* napisalo, da želi obnoviti ali obdržati zanje (15 oseb), zaradi druženja (4 osebe), zaradi izletov (dve osebi), tri osebe pa zaradi tega, ker je obiskovanje študijskih krožkov dober trening za možgane. Ostali so odgovorili: koristno izrabiti prosti čas; morda tudi jaz komu polepšam dan; da nisem osamljena, ustvarjalnost ...; bolje razumeti sebe in druge; da lahko govorim s sorodniki, ki živijo v tujini in ne znajo slovensko; da bogatim življenje; določen krožek mi je v osebno veselje; nov izziv.

Hipoteza 4: Mentor nudi veliko znanja.

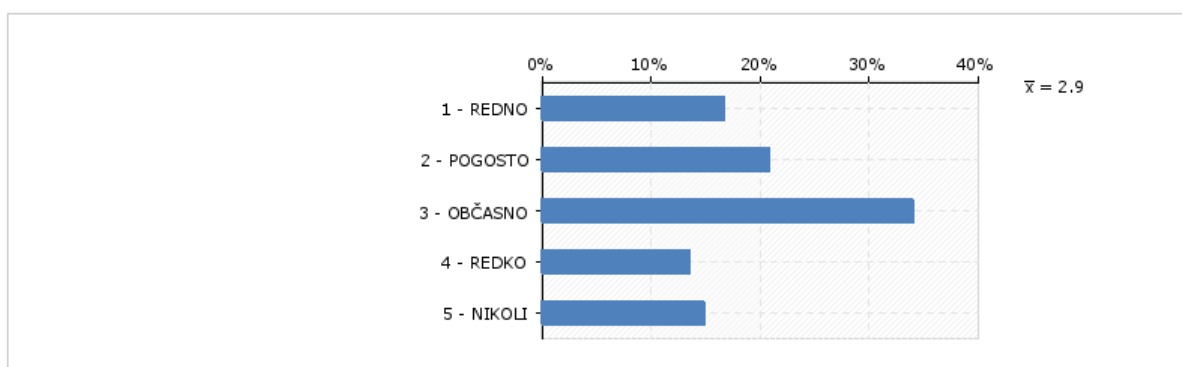
Graf 7: Vam mentor nudi dovolj novega znanja?

Mentor po mnenju večine vprašanih nudi *veliko znanja*. 44 % je odgovorilo *dovolj, več kot sem pričakoval/-a* in ravno tako je 44 % vprašanih odgovorilo, da mentor nudi *veliko znanja*. Preostalih 12 % se razdeli na 11 % tistih, ki so odgovorili, da *nudi srednje* in 1 %, ki meni da mentor *nudi malo znanja*. Nihče ni odgovoril, da mentor *ne nudi dovolj znanja*.

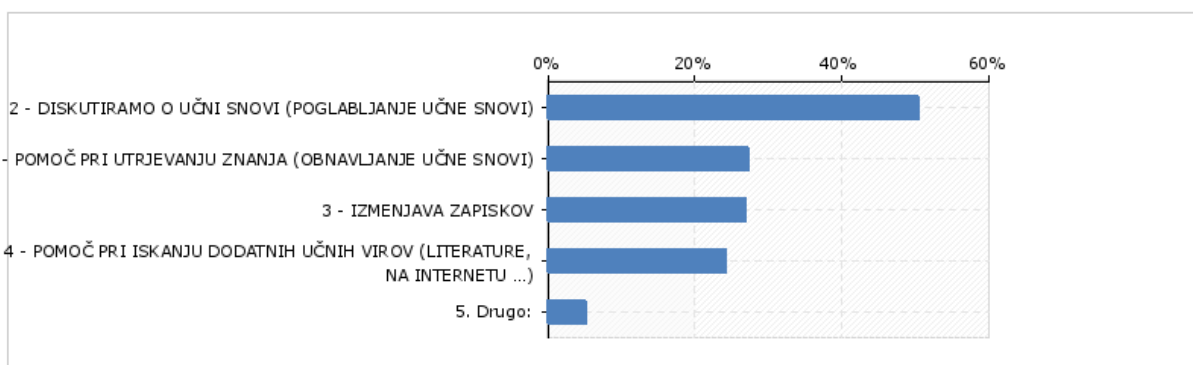
Hipoteza 5: Člani skupine si med seboj občasno pomagajo pri izmenjavi zapiskov in za poglobljanje učne snovi. Občasno tudi na drugih področjih.

Graf 8: Ali si člani skupine pomagata med seboj pri učenju izven izobraževalnih srečanj?

Največ vprašanih je odgovorilo, da si *občasno* pomagajo izven izobraževalnih srečanj (34 %). Sledi odgovor *pogosto* 20 % in *redno* 17 %. Manj vprašanih je odgovorilo, da si pomagajo *redko* (14 %) in *nikoli* (15 %).

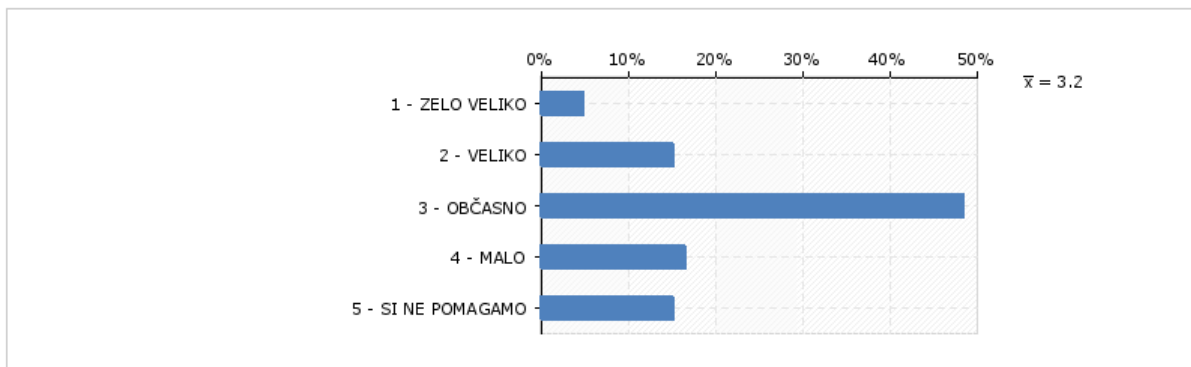
Graf 9: Katere oblike medsebojne pomoči izvajate izven izobraževalnih srečanj?

393 vprašanih je označilo katere oblike medsebojne pomoči izvajajo izven izobraževalnih srečanj. 50 % jih *diskutira o učni snovi (pogloblja učno snov)*. Tako *pomoč pri utrjevanju znanja (obnavljanje učne snovi)* kot *izmenjavo zapiskov* je izbralo 27 %. 24 % si *pomaga pri iskanju dodatnih učnih virov (literature, na internetu ...)*.

Odgovor *drugo* je izbralo 20 oseb: 6 jih je napisalo, da pomagajo tistim, ki so bili odsotni s tem, da jih obveščajo o obravnavani snovi in posredujejo zamujeno snov/vsebine. Odgovor *druženje* so napisale 4 osebe, dve osebi sta navedli, da si pomagajo z dodatnimi pojasnili pri pisanju domačih nalog in dve, da si z izmenjavo mnenj dopolnjujejo svoje znanje. Po ena oseba je napisala: različni načini izmenjave snovi; internet; izmenjava slikovnega in pisnega gradiva; stiki po elektronski pošti in pogovor (medsebojni) v učnem jeziku.

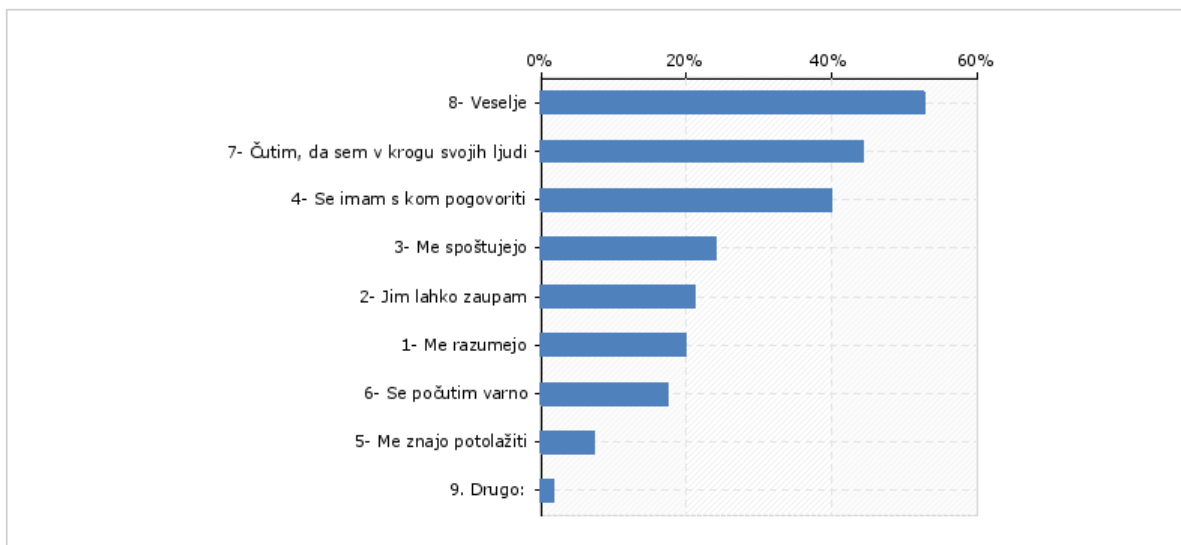
Graf 10: Ali si v skupini med seboj pomagata tudi na drugih področjih?

Največ vprašanih (48 %) je opredelilo, da si *občasno* pomagajo tudi na drugih področjih. 15 % vprašanih je izbralo odgovor, da si *veliko* pomagajo, odgovor *zelo veliko* pa je izbralo 5 % vprašanih. Odgovor, da si v skupini *malo pomagajo*, je izbralo 16 % vprašanih. Odgovor, da si sploh *ne pomagajo*, je izbralo 16 % oseb.

Hipoteza 6: Skupina posamezniku nudi spoštovanje, varnost, družbo, prijateljstvo, nudi dostop do pomembnih informacij in pomoč pri posameznih opravilih.

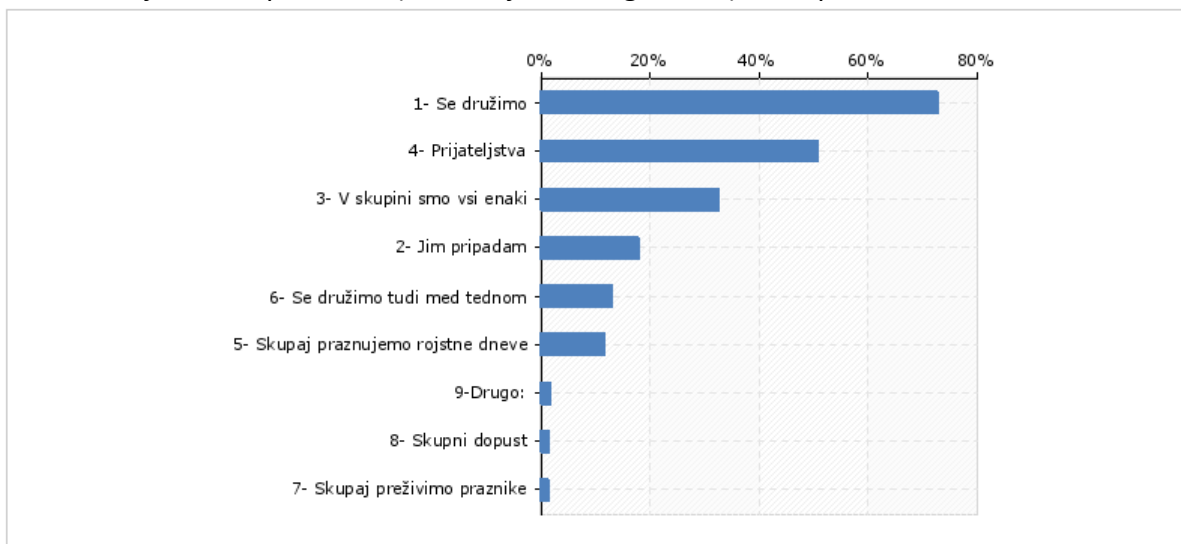
Graf 11: Kaj vam skupina nudi (možnih je več odgovorov) A stolpec

Več kot polovici vprašanih (53 %) učna skupina nudi veselje. 44 % vprašanih čuti, da so v krogu svojih ljudi. Odgovor, da se ima s kom pogovoriti, je obkročilo 40 %. Spoštovanje je pomembno 24 % vprašanim, ki so izbrali odgovor: me spoštujejo. Ostali odgovori si sledijo: z 21 % jim lahko zaupam; me razumejo je označilo 20 %, da se počutijo varno je izbralo 17 % vprašanih in odgovor me znajo potolažiti je izbralo 7 % vseh vprašanih.

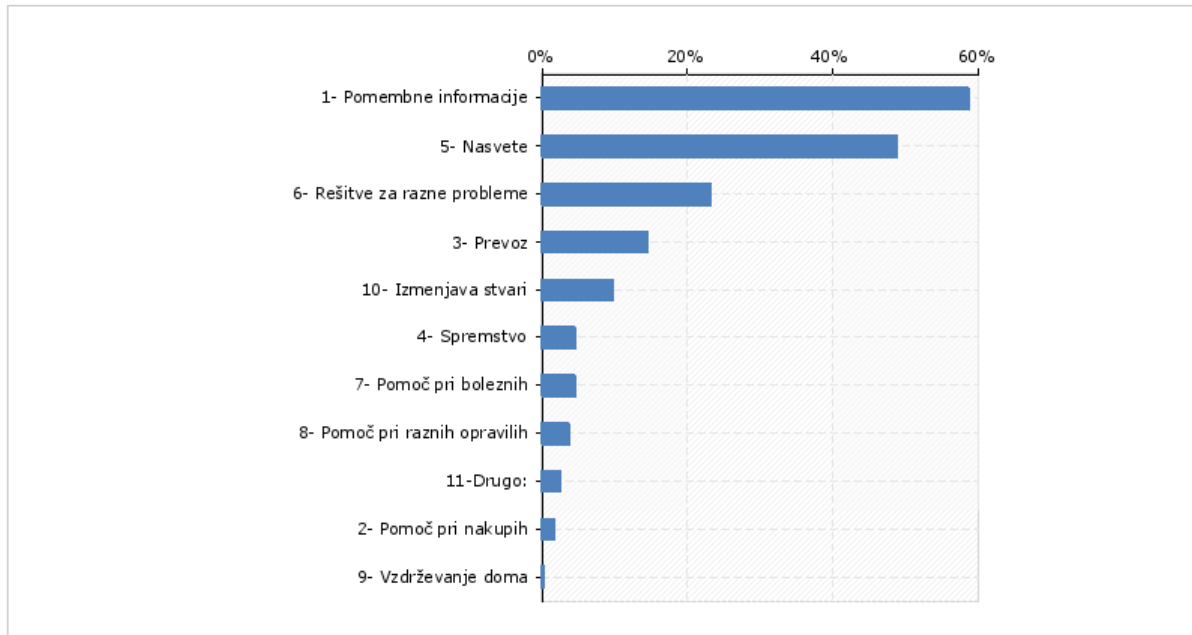
Pod drugo smo prejeli 8 odgovorov: šola kot šola; prijetni klepet; pogovor; ljubezen do slikarstva; skupni cilji; odnosi v skupini so primerni, dobri; skupno ustvarjanje, nastopi (zadovoljstvo); prijetno druženje.

Graf 12: Kaj vam skupina nudi (možnih je več odgovorov) B stolpec

Največ vprašanih je pri vprašanju, kaj vam skupina nudi, izbralo odgovor se družimo (kar 73 %). 51 % je izbralo odgovor prijateljstva. V skupini smo vsi enaki je izbralo 33 % oseb. Odgovor jim pripadam je izbralo 18 %. 13 % starejših se družijo tudi med tednom, 12 % jih skupaj praznuje rojstne dneve. Po 1 % jih skupaj preživlja praznike in skupaj preživlja dopust. Pod rubriko drugo je 8 oseb napisalo: rojstni dnevi; druženje na kavici; pikniki; poznanstva in 4 osebe so napisale zaključni izlet.

Graf 13: Kaj vam skupina nudi (možnih je več odgovorov) C stolpec

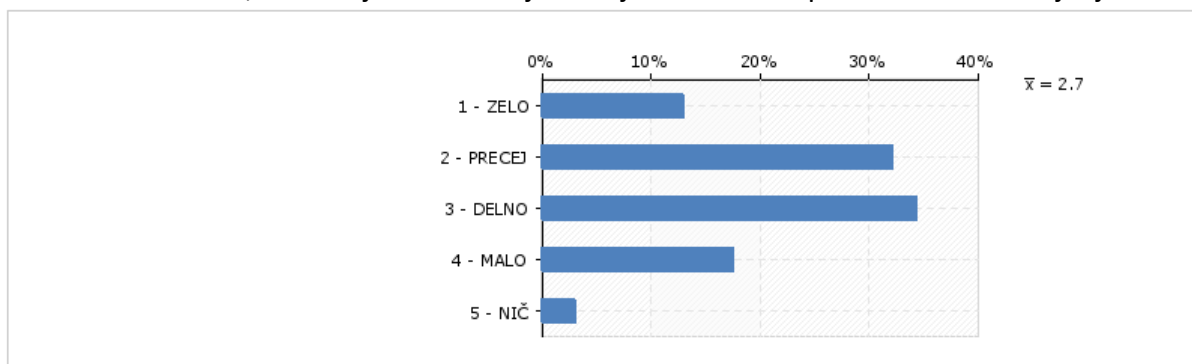

Največ vprašanih (59 %) je izbralo odgovor *pomembne informacije*. Sledi odgovor, da jim skupina nudi *nasvete* (49 %) in *rešitve za razne probleme* (23 %). 15 % skupina nudi tudi *prevoz*, *pomoč pri raznih opravilih* (4 %), *spremistvo* (4 %), *pomoč pri nakupih* (2 %), tudi *pomoč pri boleznih* (4 %) in *izmenjavo stvari* (10 %).

Pod *drugo* je 9 oseb napisalo: nasveti; prijateljstvo; računalniška pomoč; prijetno druženje ob kavi; nič posebnega; izmenjava mnenj; pogovori in spoznavanje težav drugih ljudi/ razumevanje; pomoč po potrebi.

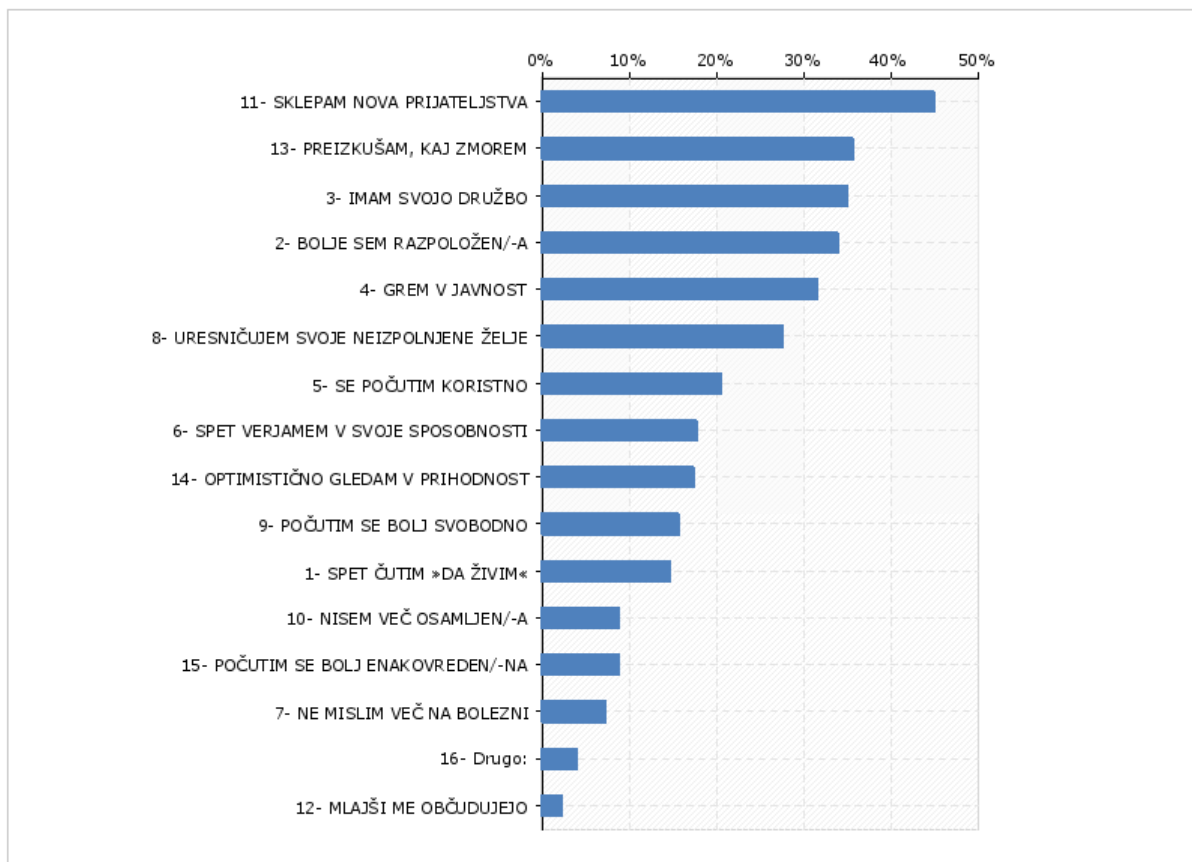
Hipoteza 7: Večini je obiskovanje študijskih krožkov vsaj malo spremenilo življenje. Sprememba je na področju socialnih stikov, ki so se povečali z obiskom Univerze.

Graf 14: Ali menite, da vam je obiskovanje študijskih krožkov spremenilo vaše življenje?

Večini je vključevanje v študijske krožke spremenilo življenje. 13 % vprašanih je *zelo spremenilo življenje*; 32 % *precej*; 34 % vprašanih je *delno* spremenilo življenje; *malo* je spremenilo življenje 18 % in 3 % vprašanih ni *nič* spremenilo življenja.

Graf 15: Kako vam je obiskovanje študijskih krožkov spremenilo vaše življenje? (možnih je več odgovorov)

Velika večina vprašanih v skupini sklepa *nova prijateljstva* (45 %); *preizkuša kaj zmore* (36 %); 35 % *ima svojo družbo*, 34 % je zaradi obiskovanja Univerze za tretje življenjsko obdobje *bolje razpoloženih*. Tretjina jih zaradi obiskovanja študijskih krožkov *vstopi v javnost*. 28 % jih *uresničuje svoje neizpolnjene želje*. 21 % vprašanih *se počuti koristno*.

18 % jih *spet verjame v svoje sposobnosti*, 17 % *optimistično gleda v prihodnost*. 16 % *se počuti bolj svobodne* in 15 % *ima občutek »da živi«*. 9 % oseb *se ne počuti več osamljenih* in ravno tako 9 % *se počuti bolj enakovredne*. Obiskovanje študijskih krožkov vpliva tudi na percepcijo lastnega zdravja, kar 7 % vprašanih s pomočjo obiskovanja študijskih krožkov *ne misli več na bolezni*. 2 % je vseč, da jih *mlajši občudujejo*.

Pod *drugo* je na vprašalnik dopisalo 21 oseb, med katerimi naj izpostavimo več odgovorov, ki se nanašajo na utrjevanje znanja in kot so vprašani napisali: *training možganov in vzdrževanje sivih celic, utrjevanje spomina in delovnih ter učnih navad*. Štirim vprašanim je Univerza prinesla nova znanja in utrjevanje znanja na prijazen način. Spet drugi se s pomočjo Univerze enakopravno vključujejo v skupnost, pridobili so strukturo pri načrtovanju dnevnih aktivnosti. Eden od vprašanih je napisal: *»Napredujem, odkrivam nove talente, se zabavam«*.

7. KRATEK POVZETEK RAZISKAVE

- Večina vprašanih (72 %) meni, da so se na Univerzi veliko naučili.
- 91 % vprašanih želi ostati v sedanji skupini in skupine ne bi zamenjali, ker se v skupini počutijo dobro, ker v njej prevladujejo dobri odnosi in se razumejo z mentorjem/ico. Od tistih, ki bi si želeli zamenjavo skupine, je največ takih, ki bi se za zamenjavo odločili zaradi neustreznega mentorja, kar kaže na to, kako pomembno je, da je mentor usposobljen za izobraževanje starejših, ima smisel za delo s starejšimi in razvije dober odnos s člani skupine. V nasprotnem primeru se hitro pojavi občutek nezadovoljstva. Sledi odgovor, da bi skupino zamenjali, ker jim skupina ne nudi dovolj znanja.
- Razlog za obiskovanje Univerze je pridobivanje novega znanja, znanja, s katerim lahko počnejo nekaj novega. Tretjini vprašanih je poleg znanja pomembno tudi druženje.
- Vprašani so zadovoljni z znanjem, ki jim ga mentor nudi. Kar 88 % vprašanih meni, da jim mentor nudi veliko znanja.
- Odgovori kažejo, da si člani skupine med seboj po večini pomagajo tudi izven izobraževalnih srečanj. Diskutirajo o učni snovi in jo tako poglobljajo, si izmenjujejo zapiske in skupaj iščejo dodatne učne vire.
- Skupina posameznikom poleg znanja prinaša veselje, starejši se čutijo v krogu svojih ljudi, se imajo s kom pogovoriti in se čutijo spoštovane. Skupina jim prinaša druženje, prijateljstvo, občutek enakopravnosti in pripadnosti. V skupini tudi pridobijo pomembne informacije in nasvete.
- Večini je vključevanje v študijske krožke spremenilo življenje. Samo trije odstotki vprašanih menijo, da jim obiskovanje univerze ni spremenilo življenje, kar kaže na pomemben vpliv Univerze za tretje življenjsko obdobje na življenje posameznika. Na Univerzi starejši sklepajo nova prijateljstva, so v krogu sovrstnikov, so boljše razpoloženi, preizkušajo, kaj zmorejo. Vključevanje v izobraževalne dejavnosti je za mnoge razlog, da gredo v javnost, se počutijo koristno in uresničujejo svoje neizpolnjene želje, ponovno verjamejo v svoje sposobnosti in optimistično gledajo v prihodnost.

8. SKLEPNE MISLI

V prihodnosti bo struktura prebivalstva občutno drugačna, kar pomeni, da bo potrebno vse večjo skupino starejših še bolj vključiti v družbo in ji z različnimi ukrepi omogočiti, da dejavno sodeluje v družbi. Pogosto se starejši po upokojitvi znajdejo brez pravega vpliva na makrosocialno okolje, pri čemer so zaradi družbenega pritiska in družbenih norm ter pričakovanj njihove potrebe pogosto prezrte. In ravno zato, ker v družbi svojih potreb ne morejo dobro zadovoljevati, so toliko bolj motivirani, da jih zadovoljijo s pomočjo učenja in izobraževanja v majhnih študijskih skupinah (Findeisen 2012, str. 44).

Raziskava Učenje, učna, psiho-socialna in druge oblike medsebojne pomoči med člani študijskega krožka na Univerzi za tretje življenjsko obdobje je potrdila domneve o pomenu, ki ga ima izobraževanje na Univerzi za tretje življenjsko obdobje za posameznike. Izobraževanje posameznikom prinaša novo znanje in nadgrajuje že znano in, kot so se starejši sami izrazili, 'skrbi za njihove sive celice'. Poleg vsega znanja obiskovanje študijskih krožkov na Univerzi za tretje življenjsko obdobje starejšim omogoča druženje, prijateljevanje in srečevanje izven rednih srečanj. S pogostimi izleti, prijateljskim druženjem ob kavi in tudi v nekaterih primerih skupnim praznovanjem rojstnih dni. S tem starejši krepijo socialne vezi, utrjujejo socialna omrežja, kar prispeva k višji kakovosti življenja njih samih in družbe v celoti.

9. VIRI IN LITERATURA

- Findeisen, D. (2012). *Koraki v prostovoljstvo*. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.
- Hlebec, V. (2006). *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.
- Hojnik Zupanc, I. (1986). *Staranje in upokojevanje v zaostrenih družbenih razmerah*. Ljubljana: RSS.
- Hojnik-Zupanc, I. (1997). *Dodajmo življenje letom*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Kneževič, S. (2007). *Izobraževanje starejših na Univerzi za tretje življenjsko obdobje za osebno rast in njihovo sodelovanje v družbi*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska Fakulteta
- Krajnc, A., Findeisen, D., Ličen, N., Ivanuš Grmek, M., Kunaver, J. (2013). *Posebnosti izobraževanja starejših*. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.

- Kožuh, B., Vogrinc, J. (2009). *Obdelava podatkov*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Mencej, M. (1995). *Zdravo staranje*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Pečjak, V. (1998). *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske Fakultete Univerze v Ljubljani.
- *Pravilnik o delovanju sekcije Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani (2010)*, Dostopno na: <http://www.univerzazatretjeobd-drustvo.si/statutinpravilniki.htm> (pridobljeno dne 23.5.2015).
- Sagadin, J. (2003). *Statistične metode za pedagoge*. Maribor: Obzorja.
- Šantej, A. (2009). *Razvoj in poslanstvo Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje*. Andragoška spoznanja, letnik 15, št. 3. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Štefanc, D. (2006). *Pedagoško andragoški dnevi*. Ljubljana: FF.
- Vilič Klenovšek, T. (2002). *Svetovanje v izobraževanju odraslih: organiziranost, pogoji in način delovanja*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- *Spletna stran Univerze za tretje življenjsko obdobje*. Dostopno na: www.utzo.si (pridobljeno dne 17.8.2015).